Zeer Geheim

Ex.nr.

RAAD VOOR EUROPESE ZAKEN

Nr.7505

Notulen van de vergadering gehouden
op vrijdag 2 april 1976 in het Catshuis,
's avonds van 7 tot 10.15 uur

Aanwezig: minister-president Den Uyl en de ministers Duisenberg, Lubbers, Pronk, Van der Stee en Van der Stoel, alsmede staatssecretaris Brinkhorst

Voorts zijn aanwezig de heren Emans (Fi), Van Gorkom (BuZ), De Grooth (EZ), Italianer (BuZ), Sassen (PV), Van Swinderen (BuZ) en De Zeeuw (LV)

Secretaris : mr.J.P.M.H.Merckelbach
Adjunct-secretaris: mr.A.V.M.Cals

1. Notulen van de vergadering van 27 februari 1976 (nr.7448)

De notulen worden ongewijzigd vastgesteld.

2. Mededelingen

a. Verslag van de Europese Raad van 1 en 2 april 1976

De minister-president brengt desgevraagd verslag uit over de vandaag afgesloten vergadering van de Europese Raad. Ten aanzien van het economisch-monetaire beleid lagen er twee mededelingen van de Commissie van 25 maart ter tafel; een over de economisch-monetaire situatie en een over de economisch sociale consequenties daarvan, met voorstellen om te komen tot een gecoördineerd beleid. De Commissie stelt een aanvullend mechanisme voor valutasteun voor met daaraan gekoppeld bepaalde sancties. Nadat bondskanselier

© NA, 2.02.05.02 (Arch. MR) (Nationaal Archief, Den Haag) inv.nr. 2120
http://resources.huygens.knaw.nl/europeseintegratie/doc/Z00362

3. Voorbereiding prioriteitendebat in de gecombineerde Raad van 5 april 1976 (Conclusies van de coördinatiecommissie dd. 23 maart 1976, punt 2, aangeboden bij brief van de staatssecretaris van Buitenlandse Zaken Brinkhorst dd. 23 maart 1976, nr.75415)

Staatssecretaris Brinkhorst geeft een toelichting op punt 2.1 Het prioriteitendebat. Vorig jaar heeft het begrotingsdebat een onbevredigend verloop gehad, men hield zich meer bezig met een rekenkundige optelsom dan dat er sprake was van een beleidsdebat. Het prioriteitendebat dient een algemeen debat te zijn gewijd enerzijds aan een evaluatie van het bestaande beleid, anderzijds aan een inventarisatie van nieuwe beleidsterreinen. Het debat mag geen substituut worden voor de begrotingsprocedure zoals voorzien in het Verdrag waarin de rechten voor het Europese Parlement en de Commissie ten aanzien van de begroting zijn vastgelegd. Er is nog veel onzekerheid ten aanzien van de beschikbare cijfers. De landbouwbegroting neemt 70% van het budget en er bestaat nog te weinig inzicht in de waarschijnlijke omvang daarvan. Het prioriteitendebat kan dus moeilijk een bindend raamwerk vormen voor de begroting 1977. Nederland zal wel bepaalde specifieke sectoren moeten aanwijzen, die zij belangrijk acht. Enerzijds bestaande sectoren, anderzijds nieuwe activiteiten zoals aangegeven in de conclusies van de coördinatiecommissie. Spreker noemt in dit verband de herstructurering te oriënteren rond het sociale en regionale fonds en het accent dat Nederland wil leggen op de externe verplichtingen mede in verband met CIES en UNCTAD. Daarnaast zouden de sectoren research en energie de nodige aandacht moeten krijgen. Minister Duisenberg is het eens met de conclusies van de coördinatiecommissie over het karakter van het prioriteitendebat. Dit impliceert dat voor de nationale begroting dus ook geen binding kan worden aangegaan in dit debat. Er is overigens geen ruimte om de activiteiten naar volume drastisch uit te breiden, zoals in de meerjarenramingen van de Commissie wordt aangegeven. Een reële groei van 14%, die uiteindelijk uit de nationale begrotingen moet komen acht spreker een illusie. Het is daarom zaak te komen tot een afweging van beleidsterreinen in plaats van de optelsom waar het Commissiestuk nu veel op lijkt. In verband hiermee zou spreker de conclusie op blz.4, derde alinea willen aanvullen door de Commissie te vragen prioriteiten door de hele begroting heen aan te wijzen, zodat op andere punten geschrapt en gesneden kan worden.

De conclusies in de 5de en de 6de alinea kan hij onderschrijven tenzij dit zou betekenen, dat het bestaande beleid buiten de heroverweging zou vallen. Samenvattend zou spreker in de Raad een interventie willen houden langs de volgende lijnen: a) er moet een echte prioriteitenafweging komen zonder afbreuk te doen aan de bevoegdheden van de Commissie en van het Parlement; b) de door de Commissie geraamde groei van 14% is nauwelijks aanvaardbaar; c) de Commissie moet zich meer houden aan het advies van het comité voor economische politiek van 26 februari over de bestrijding van de inflatie; d) voor de niet-verplichte uitgaven is een maximale groei geraamd van 17,3%, wat volgens het comité voor economische politiek veel te hoog is; e) het is niet realistisch ervan uit te gaan, zoals de Commissie doet, dat de 6de BTW-richtlijn in 1978 in alle nationale wetgevingen zal zijn verwerkt en dat de nationale regeringen dan 1% BTW afdragen aan de Gemeenschap, omdat dit veronderstelt dat de 6de BTW-richtlijn binnen enkele maanden wordt aanvaard. Spreker is hiervan wel een voorstander maar hij acht dit niet haalbaar. Ten slotte wil spreker in Luxemburg nog eens zijn grote voorkeur uitspreken voor de wijziging van de budgettaire rekeneenheid.

Minister Lubbers vraagt zich af of er uit praktische overwegingen geen splitsing zou kunnen worden gemaakt tussen de landbouwbegroting enerzijds en de rest van de begroting anderzijds. De invloed van de landbouwbegroting zowel naar boven als naar beneden is immers zo groot, dat daardoor de ruimte voor de rest van de begroting wordt bepaald. Spreker stelt voor de Commissie een overzicht te vragen van de uitbreiding van taken van de Gemeenschap die leidt tot inkrimping van de activiteiten van de lidstaten en van de financiële consequenties daarvan.

Minister Pronk sluit zich voor wat betreft het niveau van de uitgaven aan bij minister Duisenberg. Bij de vaststelling van het totale niveau dienen financieel-economische en budgettaire overwegingen de doorslag te geven; politieke overwegingen dienen doorslaggevend te zijn bij de vaststelling van de prioriteiten binnen dat niveau. De Commissie laat zich bij de vaststelling van het niveau te veel leiden door politieke overwegingen. Spreker is het ook met minister Duisenberg eens dat de heroverweging zowel op het bestaande als op het nieuwe beleid betrekking dient te hebben. Daarom is hij minder gelukkig met de suggestie van minister Lubbers om de landbouwbegroting af te splitsen. Dit zou immers betekenen dat de landbouw een eigen leven gaat leiden, onafgewogen tegen andere prioriteiten. In de 6de alinea op blz.4 van de conclusies zou spreker willen toevoegen dat er ook rekening moet worden gehouden met te verwachten verplichtingen, niet alleen met reeds aangegane verplichtingen. Ten aanzien van

de vervanging van nationale activiteiten door communautaire is het standpunt van de Nederlandse regering altijd geweest dat de Gemeenschap afgezien van de externe verplichtingen, steeds additioneel kan werken. De hoge prioriteit die op blz.5 van de conclusies aan de externe verplichtingen wordt toegekend zou spreker nog meer geaccentueerd willen zien. Het heeft in dit stadium weinig zin om over prioriteiten te praten binnen de verschillende sectoren.

Minister Van der Stee is niet voor de gedachte van minister Lubbers om een scheiding tussen de landbouwbegroting en de rest te maken. Men mag niet om wille van de opbouw van een nieuw beleid het bestaande beleid afbreken. Bovendien is het niet mogelijk het landbouwbeleid aan een financieel plafond te binden.

Minister Van der Stoel merkt op dat dit de eerste keer is dat een dergelijke gedachtenwisseling plaatsvindt tussen de ministers van buitenlandse zaken die hun politieke prioriteiten stellen en de ministers van financiën die het financieel kader aangeven. Spreker heeft grote zorgen over de opstelling van de Duitse minister van financiën Apel; dat de groei van de uitgaven aan banden moet worden gelegd spreekt vanzelf, maar men kan het bestaande uitgavenpatroon niet met een klap omlaag drukken. Spreker hoopt dat de begrijpelijke sympathie van minister Duisenberg voor de Duitse bezuinigingsverlangens niet de doorslag zal geven. Staatssecretaris Brinkhorst meent dat Nederland zich niet zo extreem moet opstellen als Duitsland, dat hard aan de financiële rem zal gaan trekken. Spreker heeft op zichzelf geen bezwaar tegen een inventarisatie van de communautaire activiteiten die de nationale uitgaven kunnen verlagen, maar dit houdt wel het risico in van een institutionalisering van de "juste retour". Hij is het verder niet met minister Duisenberg eens dat het noemen van het percentage van de niet-verplichte uitgaven ook door Nederland als te hoog zou moeten worden gekwalificeerd omdat Nederland daarmee de marge van de inspraak van het Europese Parlement zou verkleinen. Wat de invoering van de 6de BTW-richtlijn betreft heeft spreker de indruk dat de perspectieven gunstiger zijn dan minister Duisenberg doet voorkomen. De herziening van de budgettaire rekeneenheid voor 1978 is op het ogenblik minder urgent nu de Commissie vier dagen geleden herziene berekeningen heeft rondgezonden, waaruit blijkt dat de netto-baten voor Nederland op nul uitkomen, voornamelijk door de koersverschillen.

Spreker is het eens met de genoemde bezwaren tegen een splitsing van de begroting in een landbouwgedeelte en een algemeen gedeelte. Wat de aan te gane verplichtingen betreft, is spreker van oordeel dat nieuwe verplichtingen in het kader van de CIES zeker niet mogen worden uitgesloten, maar bij het prioriteitendebat zal de ontwikkelingssamenwerking niet tot de topprioriteiten kunnen behoren. De parallelliteit tussen de interne en externe verplichtingen wordt door verschillende landen anders beoordeeld dan door Nederland. Met name de Italianen vinden dat de externe verplichtingen de laatste tijd teveel nadruk hebben gekregen.

Minister Pronk betreurt het dat deze discussie moet worden gevoerd voor de 1%-exercitie in het kabinet, die maar kruimelwerk is vergeleken bij de tegenvallers die uit Brussel kunnen komen. Op deze manier heeft minister Van der Stoel de kans om het buitenlandse beleid een voorprioriteit te geven. Spreker zou zich eerder bij de te verwachten Duitse opstelling willen aansluiten om daarna - binnen het eenmaal voorgestelde plafond - te discussiëren over de prioriteiten, waarbij hij voor de ontwikkelingssamenwerking geen topprioriteit claimt.

Minister Duisenberg is van oordeel dat men de landbouwbegroting niet apart kan bekijken, juist omdat het zo'n grote post is. Spreker meent voorts dat ernaar moet worden gestreefd dat Europese activiteiten ter vervanging dienen van en niet additioneel zijn aan nationale inspanningen, ook wat de ontwikkelingshulp betreft. Nederland zou door een groter deel van zijn ontwikkelingsinspanning via de EEG te laten lopen als hefbcom kunnen dienen om andere lidstaten tot grotere inspanning te bewegen. Spreker voelt evenals minister Pronk niets voor gratuite committments, omdat Duitsland toch aan de rem zal trekken. Nederland dient een eigen standpunt in te nemen dat past binnen de Nederlandse financiële mogelijkheden. Het huidige Commissievoorstel, zelfs zoals geamendeerd door de permanente vertegenwoordigers, past niet in de Nederlandse vooruitzichten, zelfs niet bij ongewijzigd beleid. Volgens de begrotingsprocedure van het verdrag dienen elk jaar de in acht te nemen stijgingspercentages te worden vastgesteld, gehoord het comité voor de economische politiek en het comité voor de begrotingspolitiek. Welnu, het comité voor de economische politiek heeft de Commissie verzocht het stijgingspercentage van 17,3 te verlagen.

Spreker wil daarom de Commissie in overweging geven dit advies te volgen, wat niets afdoet aan de bevoegdheid van het Europese Parlement. Minister Lubbers blijft van oordeel dat een plafonnering van de begroting geen zin heeft juist door de fluctuaties in de landbouwbegroting. Wil men een plafonnering operationeel maken, dan zal de landbouwbegroting op een of andere wijze apart moeten worden bekeken. Minister Van der Stoel merkt op dat de coördinatiecommissie voorstelt ernaar te streven verschillende EEG-fondsen te verhogen. Een dergelijk pleidooi zal volslagen ongeloofwaardig worden, als Nederland zich van de andere kant aansluit bij de rigoureuze bezuinigingsvoorstellen van de Duitsers. Minister Duisenberg heeft er niet voor gepleit de Duitsers in alles te volgen. De heer Sassen heeft opgevangen dat Duitsland bepaald streeft naar het aanbrengen van een plafond in de begroting. Het is niet mogelijk om eerst af te wegen wat de omvang van het budget mag zijn en dan de prioriteiten in te vullen. De landbouwbegroting, die overigens de nationale begrotingen ontlast, beslaat 70% van het totaal en is niet te plafonneren omdat deze afhankelijk is van een reeks onzekere factoren. Plafonnering van het totaal zou betekenen dat de andere sectoren afhankelijk worden van de gang van zaken in de landbouw. De minister-president is niet duidelijk wat het karakter zal zijn van het prioriteitendebat. Als het slechts gaat om een niet bindend raamwerk dan betekent het debat niet meer dan een indicatie aan de Commissie waarmee zij bij het opstellen van de ontwerp-begroting al dan niet rekening kan houden. Het prioriteitendebat kan in ieder geval niet de basis vormen voor de Nederlandse begroting 1977 en nog minder voor de 1%-exercitie. De EEG-begroting wordt immers pas eind juli opgesteld en dat is te laat om deze nog in onze begroting te verwerken. De meerjarenramingen van de Commissie ten aanzien van de landbouw tonen voor 1975/1976 een stijging van 20%, voor 1977 een stijging van 3%, en voor 1978 een daling van 4%. Spreker vraagt zich af of deze daling reëel is en of daarmee niet een rookgordijn wordt gelegd voor onverwachte tegenvallers. In elk geval zou hij van de Commissie willen vernemen met welke beleidsinstrumenten zij deze ombuiging denkt te kunnen realiseren.

Minister Van der Stee merkt op dat de prijsbeslissingen van dit jaar leiden tot aanzienlijke bezuinigingen in 1977 en 1978. De minister-president vraagt zich verder af waar de grote stijgingen in 1977/1978 nu precies zitten. Het staatje dat minister Lubbers heeft ingediend is zeer informatief, maar heeft slechts betrekking op een deel van de andere begrotingsposten. Zo is het regionaal fonds voor drie jaar geplafonneerd, maar de feitelijke bestedingen in 1975 en 1976 doen vermoeden dat een bedrag van 750 mln r.e. voor 1978 ver boven de realiteit ligt. Staatssecretaris Brinkhorst meent dat het prioriteitendebat in de Raad geen bindend raamwerk oplevert, doch slechts een voorontwerp; zo er al conclusies worden getrokken, dan zijn dit globale indicaties voor de Commissie. De Commissie moet voor 1 maart het stijgingspercentage voor de begroting 1977 aangeven. Voor 1 mei moeten de verschillende instellingen hun begrotingen indienen. De Commissie zal dan voor 15 juni voorstellen moeten doen, waarover de Raad zich vóór 15 augustus moet uitspreken. De voorstellen moeten dan binnen 45 dagen, exclusief de vakantieperiode, door het Europese Parlement behandeld worden waarna een tweede ronde in de Raad zal volgen en zonodig de concertatieprocedure tussen de Raad en het Parlement. De begroting staat dus ruim voor 1 januari vast, waarschijnlijk in november.

De minister-president stelt na een korte verdere discussie voor de conclusies van de coördinatiecommissie te aanvaarden met inbegrip van het volgende:

1°. De delegatie zal het standpunt innemen dat de Raad, zonder afbreuk te doen aan de bevoegdheden van de Commissie en het Parlement, moet kunnen komen tot een globale aanduiding van prioriteiten en posterioriteiten, waarbij heroverweging van het bestaande beleid niet bij voorbaat mag worden uitgesloten.

2°. De delegatie zal de Commissie vragen te inventariseren in hoeverre verhoging van de Gemeenschapsuitgaven kan leiden tot inkrimping van de uitgaven van de lidstaten.

3°. De delegatie zal bij hantering van het criterium van de aangegane verplichtingen ook rekening houden met binnenkort aan te gane verplichtingen.

4°. De delegatie zal bij de Commissie erop aandringen de ontwerp-begroting 1977 zoals voorzien op 15 juni a.s. aan de Raad voor te leggen, zodat de lidstaten zich bij het opstellen van hun begrotingen daarop kunnen oriënteren.

5°. De delegatie zal geen uitspraak doen ten gunste van plafonnering van de Gemeenschapsuitgaven, maar er wel op wijzen dat de Gemeenschapsbegroting moet worden beoordeeld tegen de achtergrond van de bestaande economische situatie, die de lidstaten noopt tot grote voorzichtigheid met betrekking tot de stijging van hun nationale uitgaven.

6°. De delegatie zal de Commissie een verklaring vragen van de door haar verwachte verlaging op termijn van de uitgaven in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid en welke beleidsaspecten daarachter steken.

De raad besluit aldus.

4. Voorbereiding van de Ontwikkelingsraad van 8 april 1976 (Conclusies van de coördinatiecommissie dd. 29 maart 1976, aangeboden bij brief van de staatssecretaris van Buitenlandse Zaken Brinkhorst dd. 30 maart 1976, nr.10.000)

a. CIES

Minister Pronk merkt op dat in de conclusies onder 1.1 sub b wordt voorgesteld de formule van de zevende speciale Algemene Vergadering van de VN als voorbeeld te gebruiken. Het zou onjuist zijn om over deze formule nu weer te gaan onderhandelen. Veel belangrijker is dat de formule wordt ingevuld. De conclusie sub c over het schuldenvraagstuk is reeds achterhaald; door Ontwikkelingssamenwerking wordt een terugvalpositie geformuleerd. Spreker is bereid een eventueel Commissievoorstel over de financiering van bufferstocks te ondersteunen, mits dit aan de Nederlandse minimumeisen voldoet. Dit betekent nog niet dat het Nederlandse initiatief in dezen van tafel is; dit zou opnieuw kunnen worden opgebracht.

Staatssecretaris Brinkhorst merkt op dat er door de permanente vertegenwoordigers een tweetal alternatieve formuleringen is uitgewerkt: een voor 8 delegaties niet aanvaardbare formule met als uiterste datum 1980, waarop de 0,7% gerealiseerd moet zijn en een voor iedereen aanvaardbare formule die wel het doel aangeeft zonder een duidelijke verplichting op te leggen.